

רעיונות מקוריים לדרשות שבועיות לשלוחים

יצא לאור בתאריך:
ר"ח תמוז תשס"ט

פרשה:
קרח

כותרת:
תזהר שלא ישללו לך את הרשיון!

פרוייקט בחסות "משרד השלוחים"

הדברים על אחריות הכותב בלבד

פרשת קרח

תזהר שלא ישללו לך את הרשיון!

שאלת "מה נשתנה" נשאלת לא רק בליל פסח, אלא הפכה לביטוי יהודי שגור, כחלק מהסלנג. כל פעם שמישהו מזהה התנהגות מוזרה וחריגה, מיד הוא שואל "מה נשתנה".

השבוע כשלמדתי את הפרשה שלנו, שאלתי את עצמי את אותה שאלה "מה נשתנה". אנחנו לומדים בפרשתנו על קרח, בן-דודו של משה רבינו, איש עשיר וחשוב, שיום אחד החליט ביחד עם דתן ואבירים – שני יצורים מפוקפקים שתמיד עושים בעיות למשה רבינו – ואליהם הצטרפו מאתיים וחמישים נשיאי העדה, כל אלה באו אל משה רבינו בטענה מוזרה: "מדוע תתנשאו על קהל ה'".

במילים פשוטות: מי שמך, מי אתם בכלל, מה פתאום אתה המנהיג והמלך, ואהרן אחיך הוא הכהן גדול, "כל העדה כולם קדושים" למה דוקא אתם המנהיגים שעומדים בראש!?

כשאתה קורא את זה, אתה שואל את עצמך "מה נשתנה", מה התרחש דוקא באותו יום שעורר לפתע את חמתו של קרח לערער על מנהיגותו של משה רבינו.

משה רבינו כבר מנהיג את עם ישראל מאז צאתם מארץ מצרים, לכל הפחות שנה וחצי לפני הסיפור הזה, ועוד קודם לכן הוא בא למצרים לפחות חצי שנה קודם. משה הוכיח את מנהיגותו פעם אחר פעם, בעשרת מכות, ביציאת מצרים, בקריעת ים סוף, ועיקר העיקרים במעמד מתן תורה ששם כולם ראו כיצד הקב"ה מדבר איתו. ואם-כן מה קרה דוקא עכשיו שקרח צועק "מדוע תתנשאו"? מה התחדש פה?

אותה שאלה רלוונטית כמובן גם לגבי אהרן. הוא כבר היה כהן לפחות מאז שהקימו את המשכן בתחילת חודש ניסן, זה כבר בערך ששה חודשים שהוא כהן גדול, מה קרה פתאום בסוף הקיץ, בחודש אוגוסט, אחרי תשעה באב, קרח מתעורר יום אחד ומתחיל לצעוק מי אתם בכלל! האם החום השפיע עליו?

פרשנים פוליטיים כתבו כמה פעמים על הנשיא בוש שהתקפה של 11 בספטמבר הצילה את מנהיגותו, שכן עד אז לא היתה לו מטרה, הוא אמנם נבחר לנשיאות אבל לא היה לו אג'נדה, מצע מוגדר מה הוא מתעתד לעשות ובמה הוא מעוניין לטפל. כמובן הוא תיכנן להיות נשיא טוב וניסה לעשות הרבה דברים טובים, אבל לא יותר מזה. פתאום התרחש הפיגוע של 11 בספטמבר ונתן לו מטרה; הוא הפך מאז ללוחם הגדול נגד טרור, נגד "ציר הרשע" כמו שהוא בעצמו הגדיר את זה. מני אז יש לו מסר מגובש ומטרה מוגדרת: הוא הולך להציל את העולם מהטרור. מסתבר שיותר ממה שהוא הציל את העולם מטרור, הטרור הציל את הקריירה האפרורית שלו.

להבדיל אלף אלפי הבדלות, בסיפור עם משה רבינו קרה בדיוק להיפך: למשה רבינו היו שלש מטרות מוגדרות בתור מנהיג. דבר ראשון הוא רצה להוציא את בני ישראל ממצרים, והוא אכן עשה זאת בהצלחה מרובה. דבר שני: מתן תורה, הוא הביא את עם ישראל להר סיני וה' התגלה לכולם ואמר את עשרת הדברות, ולאחר מכן משה הביא את לוחות הברית. המטרה השלישית והעיקרית היתה להכניס את עם ישראל לארץ ישראל, להביא אותם לארץ המובטחת "ארץ זבת חלב ודבש", וכאן "נפל דבר".

המרגלים חזרו מביקורם בארץ ישראל בתשעה באב וטענו שלא ניתן לכבוש את הארץ, כתוצאה מכך עם ישראל התלונן, ואז הקב"ה גזר שבני ישראל ישארו במדבר ארבעים שנה ורק הדור הבא יכנס לארץ. כבר אז עם ישראל שמע שהמנהיג יהיה יהושע ולא משה, "משה מת ויהושע מכניס את ישראל לארץ" (רש"י בהעלותך י"א כ"ח).

למשה אם-כן אין יותר מטרה בתור מנהיג, למעשה הוא סיים את הקריירה שלו. הרי המטרה העיקרית שלו היתה להכניס אותם לארץ, וכעת נכזבה תוחלתו והוא יודע שזה לא יקרה. לפיכך בא קרח ושואל, אם כן "מדוע תתנשאו"? וכמו שדתן ואבירם אמרו למשה במפורש: "אף לא אל ארץ זבת חלב ודבש הביאותנו". הטענה היא על כך שלא הביא אותם אל הארץ [בעומק יותר אולי י"ל: אם אתם לא יכולים לפעול אצל הקב"ה שישנה את הגזרה ושנזכה להיכנס לארץ, א"כ "מדוע תתנשאו על קהל ה'"].

וכמו שרואים בפועל, שאחרי סיפור המרגלים בעצם לא התרחש במדבר שום דבר חדש, מאז עד סוף שנת הארבעים אין חדשות, כמו שרש"י אומר בתחלת חומש דברים עה"פ "ויהי כאשר תמו כל אנשי המלחמה למות מקרב העם, וידבר ה' אלי", אומר רש"י: "אבל משילוח המרגלים עד כאן לא נאמר וידבר אלא ויאמר ללמדך שכל ל"ח שנה שהיו ישראל נזופים לא נתייחד עמו

הדיבור בלשון חיבה פנים אל פנים וישוב הדעת ללמדך שאין השכינה שורה על הנביאים אלא בשביל ישראל" (דברים ב, י"ז).

רש"י מביא פה מהגמרא (תענית ל, ב.; ב"ב קכ"א, ב) שאחרי חטא המרגלים הקב"ה לא דיבר אל משה "פנים בפנים", היות שעם ישראל היו "נזופים" דהיינו לא רצויים לפניו ית', ולכן גם משה לא קיבל "קירובים" מהקב"ה (ע"ד לך רד - "רד מגדולתך לא נתתי לך גדולה אלא בשבילם", שמות ל"ב ז').

רק לקראת הסוף, חמשה חודשים לפני פטירתו (גם אירוע זה קרה אחרי תשעה באב) חזר ה' שוב לדבר אתו פנים בפנים. אין הכוונה שלמשה רבינו חלילה לא היה קשר עם הקב"ה במשך שלושים ושמנה שנים, אבל זה כבר לא היה אותו דבר. ה' דיבר איתו כמו שהוא דיבר עם נביאים אחרים, "בחזיון לילה" או ע"י "מלאך" או ב"אורים ותומים", אבל לא היה את הדיבור הפתוח שהוא זכה לו בהתחלה. שוב אנו רואים שמאז שנגזרה הגזרה שלא יכנסו לארץ זה כבר לא היה אותו דבר. ברור שמשה רבינו היה מנהיג עם כל מעלותיו הגדולות, אבל היו כמה דברים שהשתנו מאז.

זה כמו רופא מנתח גדול ששוללים ממנו את הרשיון לנתח, נקל לשער כיצד מרגיש אדם כזה. אמנם הוא יכול לשמש על תקן של יועץ, הוא יכול ללכת לפתוח עסק אחר, הוא יכול לעשות אלף דברים אחרים, אבל הוא כבר לא אותו בן אדם. החיים שלו למעשה מחולקים לשנים, כאשר הוא החזיק בידו את הרשיון, והתקופה אחרי זה, האדם הזה ללא ספק איבד את עיקר מטרתו בחיים. כך הם פני הדברים לגבי כל מקצוע כמו עורך-דין, או לגבי כל בעל מקצוע מומחה שמעשיו מייחדים אותו.

לפני שמונים ושתיים שנה, ממש בימים אלו, היה הרבי הקודם אסור בבית הכלא ברוסיה הקומוניסטית "בעוון" הפצת תורה. באותם ימים התבטא הרבי הקודם בפני אחד החסידים המקורבים ששהו עמו, שכשהוא ישב בכלא הוא לא היה יכול להשתמש עם היד שלו לכתוב מכתב ליהודי ולעזור לו בעצה גשמית או לעורר אותו לעשות מצוה, והדבר כל כך ציער אותו עד כדי כך שהוא היה מעדיף שהיד שלו תתייבש, עד היכן מגיעים פני הדברים.

שואל הרבי: לכאורה עם היד הזאת הוא יכול היה להניח תפילין ולעשות עוד הרבה דברים טובים, ואם-כן איך זה שהוא העדיף שהיד תתייבש ח"ו? אולם התשובה היא פשוטה: הרבי הרגיש שכל מטרתו בחיים היא לעזור ליהודי אחר, וברגע שהוא לא יכול לעשות זאת – שוב אין לו צורך ביד שלו. לגבי עיקר מטרתו בחיים שזהו הפצת יהדות, כל הדברים האחרים, טובים ומועילים ככל שיהיו, אינם תופסים מקום (ש"פ שלח כ"ח סיון תשי"ב תו"מ ח"ו ע' 13).

ידוע שרופא מנתח שרוצה להמשיך להחזיק ברשיון שלו ולא לאבד אותו – צריך לבצע מספר מסויים של ניתוחים בכל שנה, עורך דין כדי לא לאבד את הרשיון שלו צריך להשתתף במספר מסויים של שיעורים והרצאות, מה שנקרא CLE - Continues Legal Education (לרופאים זה נקרא CME).

כדי שאנחנו לא נאבד ח"ו את הרשיון שלנו בתור הורים לילדים יהודים – אנחנו צריכים להוות דוגמא חיה עבורם איך יהודי צריך להתנהג. עלינו להמשיך את ההשתלמות שלנו בשיעורי תורה, ממש כמו שמנתח צריך לעשות מספר מינימלי של ניתוחים ורופא מרדים צריך להרדים מספר מסויים של אנשים בשנה כדי להמשיך להחזיק ברשיון שלו.

גם אנחנו צריכים לעשות מצוות בפועל ממש, ולו רק בשביל לא לאבד את הרשיון.

פרוייקט בחסות "משרד השלוחים"

הדברים על אחריות הכותב בלבד